

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/40882,IPN-rozpoznal-poszukiwania-nieznanych-miejsc-pochowku-ofiar-terroru-komunistyczn.html>
20.04.2024, 08:33

IPN rozpoczął poszukiwania nieznanych miejsc pochówku ofiar terroru komunistycznego na cmentarzu katolickim Łódź-Doły - 6 lipca 2017

Instytut Pamięci Narodowej przeprowadził 6 lipca 2017 r. pierwszy etap prac poszukiwawczych nieznanych miejsc pochówku ofiar terroru komunistycznego na terenie cmentarza katolickiego Łódź-Doły. Prace realizowane były przez specjalistów Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN, których na miejscu koordynował dr hab. Krzysztof

Szwagrzyk, zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej.

Celem działań było odnalezienie miejsc pochówku Michała Wojtczaka ps. „Zbyszek”, żołnierza Konspiracyjnego Wojska Polskiego, skazanego przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Łodzi i straconego w maju 1950 r. oraz Stanisława Dolewskiego, skazanego przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Łodzi z powodów politycznych za pomoc finansową udzieloną działaczom PSL i straconego w Łodzi w kwietniu 1948 r.

Prace poszukiwawcze ofiar terroru komunistycznego realizowane były przez Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi po raz pierwszy.

Najprawdopodobniej odnaleziono miejsca pochówków wymienionych osób. Całkowitą pewność przyniosą jednak dopiero badania DNA.

Michał Wojtczak „Zbigniew” (pierwszy od lewej, wraz z Marianem Młynarczykiem i Stefanem Pustelnikiem)

Michał Wojtczak „Zbigniew” urodził się 20 czerwca 1926 r. w Dąbrowie Miętkiej (gm. Złoczew, pow. Sieradz). Był synem Michała i Ewy z domu Kosatka. Przez cały okres okupacji niemieckiej pomagał rodzicom w pracy na roli i nie należał do żadnej organizacji konspiracyjnej.

W czerwcu 1947 r. został zwerbowany do Konspiracyjnego Wojska Polskiego. We wsi Kuźnica w powiecie wieluńskim złożył przysięgę Janowi Małolepszemu „Muratowi” dowódcy Oddziałów Leśnych KWP Teren 731 tzw. III Komendy Konspiracyjnego Wojska Polskiego. Na ślubowaniu otrzymał pseudonim „Zbigniew”.

W konspiracji walczył do lata 1949 r. Został ujęty 7 sierpnia 1949 r. we wsi Pawłów (gm. Szczerbów, pow. Łask) w czasie akcji przeprowadzonej przez KBW. W wyniku wymiany strzałów zginęli jego towarzysze z oddziału Andrzej Jaworski „Marianek” i Tadeusz Guzja

„Igła”. Wojtczak został postrzelony w głowę i nogę i trafił na 20 dni do Szpitala WUBP w Łodzi. Po zakończeniu leczenia został osadzony w areszcie WUBP.

W dniach 18-21 kwietnia 1950 r. w Wieluniu odbył się pokazowy proces przeciwko Michałowi Wojtczakowi „Zbigniewowi”, Józefowi Colińskiemu „Zaryczowi”, Czesławowi Góreckiemu „Rzędzianowi”, Zenonowi Grzegórskiemu „Wiśle”, Stanisławowi Marczakowi „Tomkowi” i Kazimierzowi Szczepańskiemu „Wichrowi”.

Wyrok śmierci w stosunku do całej szóstki żołnierzy KWP zapadł 21 kwietnia 1950 r. Po rozprawie przewieziono ich z powrotem do Łodzi i osadzono w więzieniu przy ul. Sterlinga 16. Egzekucja została przeprowadzona 22 maja 1950 r. w tymże więzieniu. Pochowany został potajemnie 24 maja 1950 r. na Cmentarzu Rzymskokatolickim św. Wincentego w Łodzi, kwatery 28K, linia 8, plac 4.

Stanisław Dolewski

Stanisław Dolewski urodził się 25 października 1910 r. w Baku w carskiej Rosji. Był synem Leona i Marii z domu Paszkiewicz. Ukończył dwuletnie studia na WSH w Warszawie. W 1933 r. poszedł do wojska do Szkoły Podchorążych przy 22 p.p. w Siedlcach, skąd został zwolniony po kilku tygodniach z powodów zdrowotnych. W 1934 r. założył w Poznaniu własną firmę papierniczą „Stanisław Dolewski Spółka Komandytowa”.

Okres okupacji niemieckiej spędził w Warszawie. Jego firma przeszła pod zarządek niemiecki. W sierpniu 1940 r. razem z bratem został ujęty w łapance ulicznej i wywieziony do Auschwitz. Przebywał tam 3 miesiące. Po zakończeniu wojny wyjechał do Poznania, by odzyskać swoją firmę.

W dniu 14 maja 1947 r. został aresztowany w Łodzi przez funkcjonariuszy MBP. Wykrycie

tzw. „afery papierniczej” nastąpiło w momencie, kiedy minister przemysłu Hilary Minc rzucił hasło „bitwy o handel”.

Początkowo śledztwo prowadziła Komisja Specjalna do Walki z Nadużyciem i Szkodnictwem Gospodarczym. Proces miał toczyć się przed Sądem Okręgowym w Łodzi, ale z naruszeniem obowiązującego wówczas prawa, sprawa została przekazana do Wojskowego Sądu Rejonowego w Łodzi.

12 stycznia 1948 r. Stanisław Dolewski skazany został na karę śmierci. W treści wyroku sąd oprócz sabotażu gospodarczego podkreślił sabotaż polityczny, wskazując na pożyczkę udzieloną przez Stanisława Dolewskiego Polskiemu Stronnictwu Ludowemu na przedwyborczą akcję propagandową, co według sądu godziło w ustrój państwa polskiego. Rzeczywiście, z uzyskanego w Banku Handlowym kredytu wysokości 5 mln zł Dolewski przekazał 2 mln 250 tys. zł na PSL. Pieniądze te były potrzebne Chłopskiej Spółdzielni Wydawniczej na zakup papieru dla „Gazety Ludowej” i „Chłopskiego Sztandaru”.

Wyrok śmierci na Stanisławie Dolewskim został wykonany 3 kwietnia 1948 r. Jego ciało zostało pochowane potajemnie w bezimiennym grobie na Cmentarzu Rzymskokatolickim na Dołach w Łodzi. Rodzina dowiedziała się od grabarza o miejscu pochówku. Mimo starań, krewni Dolewskiego nie uzyskali zgody na przeprowadzenie ekshumacji, ale udało się im wykupić miejsce, w którym prawdopodobnie potajemnie pochowano jego zwłoki – kwatera 12, linia 33, plac 15.

17 stycznia 1992 r. Sąd Najwyższy w Warszawie stwierdził nieważność wyroku z 12 stycznia 1948 r., uznając, iż orzeczenie to zostało wydane z powodu działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Realizowane obecnie w Łodzi prace poszukiwawcze są efektem kwerendy przeprowadzonej przed dr. Krzysztofa Latochę, pracownika Bura Poszukiwań i Identyfikacji Oddziału IPN w Łodzi, na Cmentarzu Rzymskokatolickim pw. św. Wincentego na Dołach, a także odnoszących się również do tego cmentarza informacji od rodzin ofiar. Udało się zlokalizować miejsca pochówku 30 osób. Są to głównie żołnierze Konspiracyjnego Wojska Polskiego, Narodowych Sił Zbrojnych, Zrzeszenia WiN oraz działacze kilku organizacji młodzieżowych.

Większość z nich to skazani na karę śmierci przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Łodzi w latach 1950-1955. W czterech przypadkach mamy do czynienia z osobami, które zginęły w więzieniach przed ogłoszeniem wyroków, a nawet rozpoczęciem sprawy sądowej. Ciało ofiar pochowane zostały w pojedynczych bezimiennych mogiłach rozlokowanych po terenie całego cmentarza. Takie rozproszenie miało na celu zatarcie śladów i uniemożliwienie zlokalizowania miejsc ich pochówku.

O tym, że rodziny skazanych nie zostały poinformowane o wykonaniu kar śmierci świadczy fakt, iż w latach siedemdziesiątych, po upływie ważności dokumentów cmentarnych, na grobach zamordowanych pochowane zostały inne osoby. Pochówki ofiar egzekucji z lat

1945-1949 nie były w ogóle wprowadzane do ksiąg cmentarnych, dlatego ustalenie dokładnego miejsca pogrzebania zwłok z tego okresu jest na razie na podstawie dokumentów niemożliwe.

Funkcjonariusze łódzkich więzień przy ul. Sterlinga 16 i przy ul. Kopernika 29 dokonywali skrytych pochówków osób, wobec których wykonano kary śmierci lub które zmarły w warunkach izolacji na skutek dokonanych wobec nich innych niż zabójstwa przestępstw, będących zbrodniami komunistycznymi i zbrodniami przeciwko ludzkości. Czyny te stanowiły represje z przyczyn politycznych, społecznych oraz światopoglądowych i wynikały z faktu podjęcia walki na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Czyny te – popełnione przez funkcjonariuszy państwa komunistycznego – stanowiły zbrodnie komunistyczne. Sposób, w jaki pochowano ofiary tych zbrodni, w tym oficerów i żołnierzy podziemia niepodległościowego, bohaterów Polski Podziemnej, dowodzi, iż mieli oni zostać wymazani z kart historii, poprzez dokonanie – ponad miejscami ich spoczynku, po upływie określonego okresu – innych pochówków i zlokalizowanie nowych grobów.

Zobacz też: informacja na portaludzieje.pl oraz w [ŁWD \(TVP3 Łódź\)](#).

foto: Marzena Kumosińska